

Poznań, 25 stycznia 2024r.

Ks. dr hab. Piotr Piasecki, prof. UAM
Orcid: 0000-0002-4763-4882
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Szkoła Nauk Humanistycznych
Wydział Teologiczny Zakład Teologii Systematycznej
ul. Wieżowa 2/4
61-111 Poznań
piasecki@amu.edu.pl

Ocena dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej o. dra Sebastiana Wiśniewskiego OMI

1. Podstawowe informacje o kandydacie

O. Sebastian Wiśniewski OMI (ur. 18 lipca 1978 roku w Bydgoszczy) ukończył VI LO im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy, w klasie o profilu biologiczno-chemicznym. W roku 1997 zdał maturę i wstąpił do Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej i odbył roczny nowicjat na Świętym Krzyżu. W latach 1998-2004 odbył studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze, włączonego w strukturę Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Studia ukończył z wynikiem bardzo dobrym i uzyskał w 2004 roku tytuł zawodowy magistra teologii, broniąc pracę magisterską pt.: *Maryja w zbawczym dziele Syna według maryjnych katechez Jana Pawła II* napisaną pod kierunkiem o. dra Adama Wojtczaka OMI (adiunkta na WT UAM), na seminarium naukowym z teologii dogmatycznej prowadzonym przez ks. dra hab. Marka Pyca.

Po przyjęciu święceń prezbiteratu i dwóch latach pracy w charakterze misjonarza ludowego (rekolekcjonisty) w 2006 roku został skierowany przez przełożonych na stacjonarne studia specjalistyczne w Instytucie Liturgicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Jednocześnie ze studiami doktoranckimi kształcił się w

czterosemestralnej Krakowskiej Szkole Kaznodziejów na PAT oraz równolegle podjął czterosemestralne studia podyplomowe w zakresie retoryki na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, które ukończył z wynikiem bardzo dobrym w 2008 roku. W tym samym roku 5 listopada uzyskał licencjat kanoniczny (uznano pracę magisterską jako licencjacką), poświadczony dyplomem z oceną bardzo dobrą.

W roku 2007, w dniach 2-27 lipca, wziął udział w 70-godzinym kursie języka włoskiego w Rzymie, w Centro ProLingua, kończąc go na poziomie pre-intermedio (B1). Natomiast w 2009 roku, od 20 lipca do 18 września, uczestniczył w kursie języka angielskiego na poziomie *Advanced 1*, w wymiarze 20 godzin tygodniowo, w The Language Centre of Ireland w Dublinie.

W roku 2010 ukończył stacjonarne studia doktoranckie w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie i został skierowany do pracy w Wyższym Seminarium Duchownym w Obrze jako formator kleryków i wykładowca. Jednocześnie podjął się prowadzenia zajęć z homiletyki i teologii przepowiadania w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Chrystusowego w Poznaniu (*Collegium Bobolanum* Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie) oraz w Wyższym Seminarium Duchownym OO. Karmelitów Bosych w Poznaniu.

19 czerwca 2012 r. obronił tezę doktorską pt.: *Wiara jako siła dynamizująca rozwój człowieka ku doskonałości chrześcijańskiej na podstawie kazań ks. Nikodema Cieszyńskiego* napisaną na seminarium naukowym z homiletyki prowadzonym przez ks. prof. dra hab. Kazimierza Panusia na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Stopień naukowy doktora został nadany przez Radę Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie dnia 22.06.2012. Rozprawa doktorska została wydana pod tytułem: *Wiara i doskonałość w świetle kazań ks. Nikodema Cieszyńskiego*, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2012.

Ponadto w 2015 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończył studia podyplomowe w zakresie logopedii z wynikiem bardzo dobrym, uzyskując kwalifikacje zawodowe logopedy.

- 2. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).**

Opublikowana i udokumentowana działalność badawcza, która obok rozprawy habilitacyjnej stanowi przedmiot oceny jest znaczna.

2.1. Zestawienie liczbowe publikacji

O. dr Sebastian Wiśniewski OMI opublikował dwie monografie autorskie i trzy podręczniki pod własną redakcją. Pierwszą z nich była rozprawa doktorska pt. *Wiara i doskonałość w świetle kazań ks. Nikodema Cieszyńskiego*, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2012, druga to rozprawa habilitacyjna pt. *Zmiana paradygmatu misji ludowych w założeniach metodycznych Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w latach 1920-2020*, Wydawnictwo „Bernardinum”, Pelplin 2023. Podręczniki pod redakcją O. Wiśniewskiego: *Odnowienie misji parafialnej. Podręcznik misjonarski*, Wydawnictwo „Misyjne Drogi”, Poznań 2015; *Misje ewangelizacyjne. Podręcznik misjonarski*, Kodeń 2018, oraz *Tolle, lege! Podręcznik lektora*, Wydawnictwo KORONIS, Poznań 2019.

Jego dorobek badawczy od czasu uzyskania stopnia doktora obejmuje ponadto szesnaście artykułów naukowych w językach polskim i angielskim w recenzowanych i punktowanych monografiach i czasopismach, w tym zagranicznych, publikowanych w różnych środowiskach, jedną recenzję monografii naukowej, recenzje szczęściu artykułów naukowych opublikowanych po polsku i angielsku w punktowanych czasopismach.

Należy podkreślić imponujący dorobek Habilitanta w zakresie publikacji popularno-naukowych i popularnych. W tym nurcie znajdziemy (oprócz wymienionych wyżej podręczników) jedną publikację książkową przybliżającą metodę *lectio divina: Słowo, które uzdrawia. Lectio divina dla przeżywających trudności*, Kraków 2022 oraz broszurę w języku angielskim: *Our Lady of Kodeń. A short history of the Shrine*, Kodeń 2020 (obie ukazały się w wersjach drukowanej i elektronicznej). Jest redaktorem siedmiu książek zawierających zbiory homilii i kazań okolicznościowych oraz trzech modlitewników. Habilitant jest autorem trzydziestu rozważań do Ewangelii na listopad 2015 roku, jednego rozważania drogi krzyżowej, trzech artykułów w czasopismach o lokalnym zasięgu, jednego artykułu w ogólnopolskim czasopiśmie misyjnym („Misyjne Drogi”), jednego artykułu w ogólnopolskim tygodniku „Niedziela”, jednego felietonu na stronie internetowej tygodnika „Niedziela” oraz czterdziestu czterech artykułów w łódzkiej edycji tygodnika „Niedziela”. Ponadto opublikował po doktoracie osiemdziesiąt cztery teksty kaznodziejskie (homilie, kazania, mowy okolicznościowe) oraz szesnaście nagrań dźwiękowych oraz filmów z kazaniem, konferencjami i wyreżyserowanymi przez niego spektaklami teatralnymi.

2.2. Główne kierunki badawcze i ich osiągnięcia.

1. Przepowiadanie kaznodziejskie (teologia, historia i współczesność), w którego centrum kryje się problem przekazu wiary i jej skutecznego oddziaływania we współczesnym Kościele
2. Apologia wiary
3. Perspektywa Bożego miłosierdzia, cierpienia i chrześcijańskiego nawrócenia

Ad. 1. Głównym nurtem zainteresowania Habilitanta to problem przekazu wiary poprzez głoszenie słowa Bożego w perspektywie szeroko pojętej ewangelizacji, uwarunkowań komunikacyjnych i sytuacyjnych oraz jej skuteczności z kaznodziejskimi metodami w próbie pokonywania jej kryzysów. W tym bloku zagadnień o. Wiśniewski opublikował najwięcej artykułów (oprócz monografii, która zostanie omówiona osobno).

Popular missions in Poland. Missionaries as Messengers of Salvation, "Oblatio. Review of Oblate Life" II (2013/2), s. 213-220. W tym artykule Autor podejmuje problem sposobu przeprowadzania misji ludowych przez polskich oblatów, których przedmiotem przepowiadania są sprawy ostateczne, a przede wszystkim zbawienie człowieka. Z dokonanej przez Habilitanta pracy badawczej wyłania się konkretny paradygmat przepowiadania oraz jego metody, co jest cennym wkładem w drodze do zdefiniowania specyfiki oblackiego przepowiadania kaznodziejskiego.

Wiara ze słuchania, w: *Głoszenie i celebrowanie wiary. Wokół wyzwań ewangelizacji*, red. K. Lijka, S. Wiśniewski, Wydawnictwo Wydziału Teologicznego UAM, Poznań 2014, s. 9-20. Autor bada proces przebiegający przez relację słowa i wiary w odniesieniu do podmiotu i przedmiotu, w tym celu korzysta z badań nad teorią komunikacji interpersonalnej. Daje ona bowiem narzędzie do szukania odpowiedzi na pytanie: W jakim stopniu wiara, jako akt ludzki, jest uwarunkowana komunikacyjnie? W toku badań stawia poprawne tezy, które są kompletnie i wzajemnie się uzupełniają. Wnioski wynikają z postawionych wcześniej tez. Mianowicie: Słuchanie słowa, z którego rodzi się wiara staje się więcej niż samym przecuciem, ale bardziej „rozumieniem świata, rozumieniem Sensu, który jest Pomysłodawcą i jedynym Wykonawcą całego kosmosu; Sensu, który zna, rozumie i kocha człowieka. Sensu, który przemawia Jedynym bowiem – Jezusem – i nadaje znaczenie wszelkim innym słowom wypowiedzianym w historii”.

Problem kryzysu wiary i kaznodziejskie próby jego przełamywania, w: *Głoszenie i celebrowanie wiary. Wokół wyzwań ewangelizacji*, red. K. Lijka, S. Wiśniewski, Wydawnictwo Wydziału Teologicznego UAM, Poznań 2014, s. 39-53. Kryzys wiary dotyka

adresatów Ewangelii w każdym miejscu i czasie. Habilitant w tym artykule diagnozuje przyczyny i wskazuje na znamiona kryzysu i umiejętnie artykułuje kaznodziejskie środki zaradcze proponowane przez oblatów głosicieli słowa w Polsce w ciągu czternastu lat (1998-2012). W tym celu poddał analizie 270 kazań z nich wyłowił interesujące go w tym nurcie wątki, które poddał wnikliwemu badaniu. O. dr Wiśniewski wysuwa uprawnione wnioski, iż najbardziej pilną potrzebą ze strony słuchaczy jest wprowadzenie ich w osobiste doświadczenie Boga. Rola kaznodziei w tym względzie sprowadza się do bycia asystentem duchowym w dynamizowaniu tegoż doświadczenia. Ten proces może zapoczątkować jedynie kaznodzieja zafascynowany własnym głębokim spotkaniem z żywym Bogiem prowadzącym go do doświadczenia wiary. Zatem rodzi się kolejny wniosek, na który wskazuje Habilitant, iż głęboko wierzący w prawdziwość głoszonego orędzia zwiastun Dobrej Nowiny będzie najbardziej skuteczną motywacją dla słuchacza, żeby dać się wprowadzić w wewnętrzny dialog z Bogiem. Kryzys wiary jest zatem szansą na przełom w jakości życia dla współczesnych chrześcijan, a dla kaznodziejów wezwaniem do poświęcenia się całkowicie sprawie głoszenia Ewangelii.

Skuteczność głoszenia słowa Bożego zawartego w kerygmacie, „*Lumen gentium. Zeszyty misjologiczne*”, nr 166/1(2014), rok XXXIV, s. 76-93. Badając problem skuteczności głoszenia słowa Bożego, Autor wykazał prawidłowość wyartykułowanego przesłania powodującego określone skutki głoszonego kerygmatu, którego świadkiem działania ma być sam jego głosiciel. Przy tym szuka odpowiedzi na pytanie jak głosić kerygmat by owocował w życiu słuchacza? Habilitant przeanalizował w perspektywie patrystycznych i eklezyjalnych źródeł najważniejsze teksty dotyczące kerygmatu i jego skuteczności. Wykazał się przy tym ogromnym skupieniem w analizie, co zaowocowało ciekawymi wnioskami co do skuteczności głoszenia, które stanowi niejako punkt wyjścia do interioryzacji słowa w codziennym życiu chrześcijańskim.

Głoszenie Ewangelii podczas wypraw rowerowych na przykładzie działalności Niniwa Team, „*Polonia Sacra*” 22 (2018), s. 129–144. Kandydat w perspektywie wezwania papieża Franciszka, aby wychodzić z Ewangelią na peryferie w każdym wymiarze aktywności i życia ludzkiego, analizuje przypadek duszpasterski ruchu młodzieżowego „Niniwa”. Habilitant trafnie opisał i ocenił fenomen wypraw rowerowych organizowanych na przestrzeni jedenastu lat przez odpowiedzialnych za ruch i dokonał analizy tej formy działalności duszpasterskiej jako narzędzia ewangelizacji. Dostrzegł, że zarówno ludzkie peryferie egzystencjalne jak i niegdyś terytorialne stanowią swoistą drogę, po której może do człowieka dotrzeć Chrystus. O. dr Wiśniewski umiejętnie w swoim artykule ukazał zadziwiającą i dość osobliwą formę

duszpasterstwa jako narzędzie i motywację dla młodego człowieka, dzisiejszego adresata Ewangelii, do podjęcia wysiłku drogi w głąb siebie, która w końcu prowadzi do Boga.

Ewangelizacyjne oblicze duszpasterstwa parafialnego w założeniach programowych „Niniwy” i Parafialnych Komórek Ewangelizacyjnych, w: „Polonia Sacra” 26 (2022), s. 75-92. Habilitant kontynuuje badania nad formami duszpasterskimi w perspektywie współczesnej ewangelizacji i w tym artykule poddaje krytycznej analizie założenia programowe, czyli cele, metody i działanie „Parafialnych Komórek Ewangelizacyjnych” wywodzących się z głównego nurtu ruchu „Niniwa”. O. dr Wiśniewski wskazał i przeanalizował sposoby, jak dzięki tym strukturom można budzić żywą wiarę we wspólnotach parafialnych. Również i w tym tekście widać ogromną erudycję Autora i swobodę przeprowadzania badań i wysnuwania uprawnionych wniosków.

Głoszenie Dobrej Nowiny w kazaniach maryjnych na przykładzie kaznodziejstwa misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej, „Colloquia Disputationes. Idźcie i głoscie” nr 41, red. A. Wieradzka-Pilarczyk, Wydawnictwo Wydziału Teologicznego UAM, Poznań 2017, s. 113-128. Autor w tym artykule wykazał się teologiczną dojrzałością. Dzięki analizie kaznodziejskich tekstów maryjnych wygłoszonych przez oblatów na przestrzeni dwudziestu lat (1997-2017) i opublikowanych w kilku zbiorach kazań, Habilitant zauważył i jasno wyartykułował konsekwentnie w nich utrzymany kierunek zgodności z zasadami odnowy kultu maryjnego. O. dr Sebastian Wiśniewski wykazuje bowiem w artykule wierność treści kaznodziejskiej względem ewangelicznego orędzia oraz szacunek do nauczania Kościoła, przy jednoczesnej świeżości w podejściu do podejmowanych tematów. Ponadto Habilitant wykazuje w kaznodziejskich tekstach oblatów na recepcję zdrowej pobożności maryjnej poprzez chrystocentryczne przepowiadanie Ewangelii, z zastosowaniem zasad podanych w adhortacji *Marialis cultus*.

Theology of the Mission in Preaching of the Missionary Oblates of Mary Immaculate in the Light of the Encyclical Redemptoris missio, „Poznańskie Studia Teologiczne”, 38/2021, s. 145-159. Habilitant podejmuje również badania teologii misji i jej recepcji w przepowiadaniu polskich oblatów. Punktem wyjścia jest encyklika Jana Pawła II *Redemptoris missio*. Autor bada szeroki zakres obszarów tematycznych encykliki, do których w przepowiadaniu nawiązują kaznodzieje oblacy. Kluczem do analizy staje się sposób w jaki kaznodzieje uwrażliwiają słuchaczy na potrzebę misyjnego zaangażowania. O. dr Wiśniewski nie wahał się stwierdzić i wykazać braki w tym przepowiadaniu. Umiejętne i krytyczne spostrzeżenia artykułuje z całą stanowczością wskazując te przestrzenie przepowiadania, które wymagają w przyszłości właściwej korekty. Przede wszystkim artykułuje brak w

przepowiadaniu wrażliwości teologicznej i dogłębnej refleksji nad znaczeniem nawrócenia i przyjęcia sakramentu chrztu oraz zachodzących w Kościele procesów inkulturacji.

Problem „zasługiwania na niebo” w najnowszym kaznodziejstwie polskim na przykładzie kazań misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej, w: „Religie Świata”, 5: *Między religioznawstwem a teologią*, t. 1, red. W. Cisło, J. Różański, Pelplin: Bernardinum 2022, s. 265-290. Autor tym artykule mierzy się z ważnymi problemami w przepowiadaniu, którym jest również „zasługiwanie na niebo”. To sformułowanie zainspirowało Habilitanta do badań nad perspektywą życia wiecznego człowieka i jego zbawienia: W jaki sposób tę fundamentalną prawdę przekazują kaznodzieje oblacy. O. dr Wiśniewski w tym celu przebadał ponad pięćset tekstów kaznodziejskich opublikowanych w latach 1998-2019. To przedsięwzięcie wymagało ogromnego wysiłku, nie tylko ze względu na liczbę badanych tekstów, ale i doniosłość samego problemu badawczego. Wnikliwe przebadanie przez Habilitanta tak ogromnego materiału pozwoliło dostrzec w tych tekstach metodologicznie zgodny przekaz wiary z Objawieniem zawartym w Piśmie świętym jak również z nauczaniem Kościoła. Wnioski, które w sposób właściwy Habilitant wyprowadza z analizy tekstów dowodzą, że kazania oblatów są wolne od błędnych poglądów głoszonych przez współczesnych zwolenników pelagianizmu. Ponadto Autor w artykule w sposób uprawniony wysnuwa wniosek, iż nie ma w kazaniach charakterystycznej dla ducha reformacji tendencji pomniejszania znaczenia dobrych uczynków człowieka, który wszedł na drogę prowadzącą do nieba. Również bardzo wyraźnie wyeksponowane zostało zbawcze dzieło dokonane przez Jezusa Chrystusa – rola łaski.

Ad. 2. Drugi blok zagadnień pracy badawczej Habilitanta dotyczy problemów skupiających się w szerokim nurcie wokół apologii wiary. Wyróżniłem tu kilka artykułów, w których o. dr Wiśniewski bada zgodność przepowiadania z Magisterium Kościoła. ostatnio w Polsce bardzo popularnych kaznodziei,

Ewangelizacja na stadionie: ogień Ducha czy żar emocji? – analiza homiletyczna wypowiedzi ks. Johna Bashobory, w: „Polonia Sacra” 23 (2019) nr 3 (57), s. 87-102. O. dr Wiśniewski wskazał w tym artykule na problem fenomenu kaznodziejskiej aktywności ks. Johna Bashobory. Bowiem przepowiadanie ks. Bashobory wzbudza wiele kontrowersji, stąd Habilitant podjął próbę analizy jego nauczania w świetle Magisterium Kościoła. Habilitant przeanalizował przesłanie i metody jakimi posługuje się popularny w Polsce kaznodzieja, sklasyfikował je i uporządkował. O. dr Wiśniewski widzi trudność w ocenie w świetle Magisterium Kościoła nauczania ks. Bashobory. W końcu prawidłowo wyprowadza

wnioski stosując wcześniej przyjęte kryteria, iż można uznać Boże działanie w wystąpieniach ks. Bashabory, mimo pewnych zastrzeżeń doktrynalnych. Słusznie zaleca jednak wielką ostrożność w całościowym przyjmowaniu jego nauczania. Z drugiej strony postuluje, że trudno nie zauważyć licznych nawróceń, czy nawet uzdrowień, jakie dokonują się przy okazji przepowiadania stadionowego kaznodziei.

Od znaku czasów do czasu znaków. Teologiczne mankamenty nauczania ks. Dominika Chmielewskiego w „Kecharitomene”, w: „Polonia Sacra” 25 2021 nr 2 (64), s. 131-150. Habilitant ocenia nauczanie kolejnego popularnego kaznodziei ks. Dominika Chmielewskiego SDB. Przedmiotem badań jest w tym przypadku publikacja książki pt. *Kecharitomene*, której treść nie jest wolna od kłopotliwych zwrotów i twierdzeń budzących teologiczne wątpliwości. W kluczu Magisterium Kościoła w nurcie mariologicznym O. dr Wiśniewski analizuje poszczególne twierdzenia w wypowiedziach ks. Chmielewskiego. Dochodzi do uprawnionych wniosków, iż wątpliwości doktrynalne, które budzi lektura tekstu wynikają z nierespektowania przez ks. Chmielewskiego „porządku” i hierarchii” prawd wiary. Ponadto Habilitant wykazuje subiektywizm Autora w doborze źródeł koniecznych w interpretacji prawd mariologicznych. Ks. Chmielewski przedkłada bowiem prywatnie objawienia nad naukę Kościoła, gdzie wizjonerów uważa za pewne autorytety. Habilitant potrafił umiejętnie wyłowić jeszcze inne wątki nauczania ks. Chmielewskiego i je właściwie ocenić w świetle Magisterium Kościoła. Szczególnie cenne jest wykazanie licznych błędów i związanych z tym zagrożeń dla wiary czytelników książki ks. Chmielewskiego.

Zwrot ku mariologii maksymalistycznej – na przykładzie nauczania ks. Dominika Chmielewskiego SDB, w: „Polonia Sacra” 25 (2021) nr 4 (66), s. 77-95. W tym artykule, podobnie jak w poprzednim, O. dr Wiśniewski w tonie polemicznym wskazuje na maksymalistyczne założenia mariologii ks. Chmielewskiego. Również wykazuje, że ks. Chmielewski często zastępuje przekaz doktryny katolickiej zbytnim sentymentalizmem, również poddaje w wątpliwość konieczność podtrzymywania dotychczasowych praktyk religijnych w nurcie mariologicznym. Habilitant dostrzega zatem założenie zbierania duchowych plonów bez duchowego trudu i radość okupioną brakiem osobistego wysiłku. Wykazuje dalej, że ks. Chmielewski tym samym przekreśla ascetyczny wysiłek, który wpisuje się również w drogę pobożności maryjnej. Habilitant potrafi samodzielnie dokonać oceny i wykazać nieścisłości w przekazie ks. Chmielewskiego. Wskazuje na jasne granice wytyczone przez Magisterium Kościoła co do kultu i pobożności maryjnej, co określa i wyjaśnia rolę Maryi w historii zbawienia i chrześcijańskim życiu.

Ad. 3. Ostatni blok zagadnień dotyczy badania perspektywy Bożego miłosierdzia, cierpienia i chrześcijańskiego nawrócenia.

Błogosławiony ks. Michał Sopoćko. Kapłan o miłosiernym obliczu, „Łódzkie Studia Teologiczne. Kwartalnik” nr 24 (2015) 4, s. 111-121. W artykule Habilitant bada duchowość ks. Sopoćki w perspektywie Bożego miłosierdzia. W wyniku badań formułuje uprawnione wnioski, iż bł. kapłan i spowiednik, kierownik duchowy św. Faustyny Kowalskiej, nauczał z pasją o Bożym miłosierdziu, ponieważ sam doświadczył jak skuteczne jest osobiste powierzenie się Bogu miłosiernemu. Habilitant w tym względzie samodzielnie wyodrębnił trzy motywy takiej postawy w życiu ks. Sopoćki. Wykazuje, iż pierwszym było doświadczanie miłosierdzia od Boga (działającego w sakramentach świętych) i od ludzi (szczególnie w jego latach młodości i kleryckich). Drugim motywem było wypełnianie miłosierdzia w konkretnych czynach wobec krewnych, wobec powierzonych mu wiernych (parafianie, żołnierze, klerycy, siostry zakonne), a także wobec szczególnych grup (młodzież, mniejszości narodowe). Trzecim motywem zaś, który jak klamra spinał dwa poprzednie i je dynamizował, było jego osobiste nabożeństwo do Bożego miłosierdzia.

Kara doczesna w perspektywie Bożego miłosierdzia, „Studia Theologica Varsaviensia” 54 (2016) 2, s. 59-74. W drugim artykule w tym nurcie Habilitant stawia ważne pytania w związku ze współczesnym przepowiadaniem kaznodziejskim w kwestii kary doczesnej za grzechy w perspektywie Bożego miłosierdzia. Czy nauczanie o miłosierdziu bez podejmowania ważnego pytania o karę za grzechy, jest jeszcze zwiastowaniem całej Ewangelii i całego Chrystusa? Czy miłosierdzie Boże pojawia się po to, by człowiek mógł uniknąć kary, czy też kara pojawia się dlatego, że Bóg okazuje człowiekowi swoje miłosierdzie? Poszukiwania teologiczne dokonane przez O. dra Wiśniewskiego pozwoliły wykazać, że jedną z odsłon miłosierdzia Bożego w życiu człowieka jest doczesna kara za grzechy. Wynika ona zarówno z Bożej sprawiedliwości, jak i z Bożego miłosierdzia. Ponieważ Bóg jest sprawiedliwy, jest także wierny swojej miłości do człowieka, zatem zawsze otwiera nowe perspektywy powrotu człowieka do wierności przymierzu. Te przesłanki prowadziły Habilitanta do uprawnionego stwierdzenia, iż Boże miłosierdzie nie sprzeciwia się w żaden sposób Jego sprawiedliwości i nie oznacza, że Bóg rezygnuje z karcenia tych, których kocha. Przeciwnie – kara pojawia się właśnie dlatego, że Bóg okazuje człowiekowi swoje miłosierdzie.

A Christian in the Face of Suffering in the Light of Pope Francis' Teaching, „Poznańskie Studia Teologiczne”, 41 (2022), s. 187-199. W tym tekście Habilitant skupia się na interwencjach papieża Franciszka w kwestii ludzkiego cierpienia jak i chrześcijańskich

postaw wobec tego fenomenu. O. dr Wiśniewski zebrał, uporządkował i umiejętnie sklasyfikował materiał badawczy, który był rozproszony w różnych dokumentach i licznych wypowiedziach Franciszka. Dokonał właściwej syntezy i mógł wysnuć ciekawe i uprawnione wnioski. Wynika z nich, iż w zasadzie papież Franciszek nie tyle podejmuje temat sensu cierpienia, ile raczej stara się ukazać różne jego wymiary i sposoby zaradzania konkretnym jego przejawom.

Amplifikacja wezwania do nawrócenia w wypowiedziach papieża Franciszka, w: „Polonia Sacra” 26 (2022), s. 101-118. Habilitant bada w tym tekście wieloaspektowość refleksji papieża Franciszka na temat nawrócenia w perspektywie jego amplifikacji. O. dr Wiśniewski odkrywa w toku prowadzonych badań nowe nurty i kierunki nawrócenia. Wyjaśnia jego amplifikację w nauczaniu papieża, która polega na uwydatnieniu aspektu społecznego nawrócenia tak dalece, że poniekąd gubi się znaczenie wymiaru osobistego nawrócenia konkretnego wierzącego. Podkreśla Habilitant w przekazie papieskim raczej wspólnotowy wymiar nawrócenia, przejawiający się w społecznych zmianach strukturalnych, i wymiar nawrócenia ekologicznego. To wszystko, co zauważa o. dr Wiśniewski, oznacza konieczność namysłu nad dotychczasowymi formami duszpasterskimi w kwestii nawrócenia.

2.3. Ocena monografii jako osiągnięcia naukowego: *Zmiana paradygmatu misji ludowych w założeniach metodycznych Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Polsce w latach 1920-2020*, Pelplin: Bernardinum 2023, ss. 200.

Przekazana do oceny publikacja jest dziełem niezwykle cennym i ważnym. Właściwie tytuł monografii zawiera dwa kluczowe sformułowania prowadzące do zdefiniowania przedmiotu badawczego podjętego przez Habilitanta: „Zmiana paradygmatu misji ludowych” „w założeniach metodycznych”. Tytuł zakłada istnienie pewnego paradygmatu, który się zmienia pod wpływem odpowiednich czynników i założeń. Już we Wstępie monografii paradygmat misji ludowych Habilitant rozumie jako „zespół czynników merytorycznych i formalnych, zastosowanych do metodycznego przekazu kerygmatu podczas cyklu nauk wygłaszanych z okazji misji parafialnej” (s. 11). Zmiana, o której jest mowa, dokonywała się w ciągu stuletniej historii polskiej prowincji zakonnej Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Stąd klarownie wyłania się zakres badawczy podjęty i określony w tytule monografii, który koncentruje się wokół pytań: Jak kształtowała się historia misjonarskiego przepowiadania oblatów w Polsce? Jak rozumiano i realizowano paradygmat misyjny na przestrzeni dekad istnienia polskiej prowincji zakonnej oblatów. Jakie przyjmowano

założenia metodyczne? Na czym polegała istotna zmiana tego paradygmatu? Jakie postulaty można postawić w związku z jego zmianą?

Habilitant również bardzo jasno określił cel rozprawy: zbadanie napięcia między dawnymi a najnowszymi propozycjami prowadzenia misji parafialnych, określenie różnic i podobieństw, aby można było uchwycić fenomen zmiany paradygmatu w ciągu stuletniej historii polskiej prowincji oblatów i dokonać jego oceny w aspektach teologicznym i duszpasterskim. O. dr Wiśniewski z pasją podjął to wyzwanie. Jest pionierem w tej materii. Po raz pierwszy ktoś bowiem spróbował przedstawić zmianę paradygmatu misjonarskiego w kontekście stuletniej historii pracy misjonarskiej polskich oblatów.

Do źródeł monografii należą Pismo św., teksty patrystyczne, dokumenty Kościoła, ale przede wszystkim materiały zgromadzone w archiwach domów wspólnot misjonarzy oblatów, gdzie mieszkali i skąd wyruszali głosić parafialne misje i rekolekcje. Przede wszystkim chodzi o kroniki domów zakonnych oraz tak zwane księgi prac misjonarskich, również zbiory kazań oraz liczne informacje z Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej. Cennym źródłem są także podręczniki do głoszenia misji zredagowane przez zagranicznych i polskich oblatów. Habilitant również korzystał z literatury przedmiotu i kontekstualnej.

Złożony przedmiot badawczy wymagał od Habilitanta zastosowania wielu badawczych metod. Przede wszystkim stosuje metodę historyczną, analityczną i syntetyczną. Habilitant zebrał i przeanalizował możliwe źródła dokumentalne istotne w odniesieniu do genezy i historycznej ewolucji przedmiotu badań, ocenił integralność, wiarygodność i wartość każdego źródła. Sformułował tzw. syntezę historiograficzną poprzez rozumowanie historyczne i ustalił hipotezy interpretacyjne. Włączył te hipotezy w oś czasu „kamienia milowego”, który spowodował zmiany paradygmatu. W końcu spróbował ocenić nową koncepcję paradygmatu misjonarskiego.

Ten proces przeprowadził w konwencji klasycznej, właściwej dla monografii: w trzech rozdziałach ze wstępem, zakończeniem, wykazem skrótów i wykazem bibliograficznym.

W pierwszym rozdziale monografii Habilitant skupił się na badaniu dynamiki pracy misjonarskiej na przestrzeni stu lat istnienia prowincji oblatów na ziemiach polskich. Nakreślił zatem panoramę historyczną i kierunki działalności ewangelizacyjnej polskich oblatów. O. dr Wiśniewski w podrozdziałach ukazał etapy tej działalności, które wyznaczały różne wydarzenia historyczne w dziejach Polski i Kościoła wpływających na zmiany warunków głoszenia misji.

Rozdział drugi stanowi trzon rozprawy. O. dr Sebastian Wiśniewski dość szczegółowo w nim przedstawił pierwotny paradygmat misyjny polskich oblatów, umiejętnie wskazał na

jego fundamenty wraz z metodycznymi założeniami zaczerpniętymi z refleksji i wskazań oblatów niemieckich zawartych w podręczniku o. Maxa Kassiego OMI. Habilitant ponadto w sposób właściwy przeprowadził badania nowych propozycji, które misjonarze włączali z biegiem czasu, a które przyczyniały się do zmiany paradygmatu początkowego. Umiejętnie również wyłowił i zdefiniował napięcia między elementami tradycyjnie obecnymi w misjach prowadzonych przez polskich oblatów, a nowymi w których głosiciele słowa widzieli szansę na skuteczną realizację celów misji parafialnych. Dość sprawnie z wielką erudycją Habilitant ukazał dynamikę zmiany paradygmatu. Stałą paradygmatu, co trafnie zauważa jest źródło kerygmatu – Ewangelia, a środkiem – sposób jej głoszenia. W toku badań wykazuje jednak, że motorem zmian jest rozłożenie akcentów w tematyce głoszonych kazań, zastosowanych elementach przeżyciowych i nabożeństwach misyjnych, co prowadzi do różnego rozumienia pastoralnego celu misji i jego realizacji w praktyce. Również wskazuje na inne faktory zmian. Przede wszystkim dokładnie przeanalizował wszystkie podane w bibliografii podręczniki misjonarskie i wykazał, że tak w nowych jak i wcześniejszych, autorzy kładą nacisk na potrzebę praktyki sakramentów. Jednak w tych najnowszych podręcznikach, cel misji koncentruje się na kwestii budzenia żywej wiary, dzięki której człowiek będzie mógł prowadzić życie chrześcijańskie w łasce. Wcześniej bowiem, co wykazuje Habilitant, skupiano się na doprowadzeniu uczestnika misji do odbycia spowiedzi i przyjęcia Komunii św., co stanowiło o skuteczności misji. W nowym paradygmacie odchodzi się od mierzenia skuteczności misji liczbą uczestników przystępujących do sakramentów podczas jej trwania, na rzecz ożywionego uczestnictwa w życiu wspólnoty Kościoła.

O. dr Sebastian Wiśniewski w swoich badaniach wykazał, iż podstawą zmian paradygmatu w jego współczesnej formie jest nowe rozumienie i założenia celu duszpasterskiego głoszonych misji. Z tym wiąże się, co zauważa, całe spektrum zmian wrażliwości teologicznej i pastoralnej w Kościele. A także stosowanie nowych środków duszpasterskich. W tym celu Habilitant bada homilie, kazania misjonarzy, ich tematykę i założenia metodyczne.

Rozdział trzeci stanowi swoistą próbę oceny zmian paradygmatu w założeniach metodycznych opisywanych w dwóch poprzednich rozdziałach. Habilitant wskazuje w nim na wiele względów wpływających na jego zmianę. Przede wszystkim umiejętnie rysuje perspektywę teologiczną kierującą zmiany. Ocenia zmianę pod względem eschatycznym i apologetycznym. W końcu definiuje zmiany w obszarze roli i znaczenia sakramentu chorych, fenomenu nawrócenia i praktykowania wiary. Wskazuje i definiuje zmiany paradygmatu w wymiarze duszpasterskim, w zakresie przepowiadania stanowego, wspólnototwórczego.

Ponadto wskazuje na ważną zmianę jakim jest ewangelizacyjne ukierunkowanie kerygmatu misyjnego w stronę misji kerygmatycznych, co oznacza doprowadzenie słuchaczy słowa do naśladowania Chrystusa przez uczestnictwo w Jego misteriach, czyli ostatecznie doprowadzenie do osobistego spotkania z Nim. Również o. dr Wiśniewski dowodzi, iż znajomość przez misjonarzy dzisiejszego kodu kulturowego współczesnych adresatów Ewangelii jest jednym z cennych elementów zmiany paradygmatu.

Bardzo cennym spostrzeżeniem Habilitanta jest stwierdzenie, że ocena zmiany paradygmatu nie wydaje się być jednoznacznie pozytywna czy negatywna. Jednak jasno artykułuje pozytywny aspekt zmian, jak np. uwzględnienie relacyjnego wymiaru wiary religijnej i wprowadzenie do praktyki prowadzenia misji celebracji sakramentu chorych. Co do negatywnego aspektu, Habilitant wylicza nieostre sformułowania zawarte w podręcznikach, przede wszystkim dotyczące aktu pokuty co rzutuje na jego rozumienie. Również wskazuje zaniechania w nurcie zaniechania przez misjonarzy podejmowania tematów pozwalających głębiej wyjaśnić główne prawdy wiary, kwestie dogmatyczne czy apologetyczne. Widzi również brak jasnych konspektów przepowiadania, którego adresatami są dzieci.

Kontynuując ocenę monografii o. dra Sebastiana Wiśniewskiego OMI dostrzegam wiele walorów podnoszących jej wartość pod względem merytorycznym i metodycznym. Habilitant wykazał się znajomością warsztatu naukowego. Potrafił jasno zdefiniować cel rozprawy, dobrać odpowiednie metody i je zastosować w toku badań oraz sięgnąć do właściwych źródeł. Co do źródeł potrafił je odpowiednio również uporządkować i zinterpretować. W końcu w świetle prowadzonych badań w sposób klarowny zdefiniował paradygmat misji ludowych, który ukształtował się w związku ze zmianami metodycznymi wprowadzanymi sukcesywnie na przestrzeni wieku. Habilitant jasno ukazał proces zmiany paradygmatu, który w jego pierwotnej postaci zakładał, iż poprzez wykład prawd wiary należy doprowadzić człowieka do Kościoła, a na drodze sakramentalnej do zbawienia w Jezusie Chrystusie by uniknął potępienia. W wyniku autorskich badań O. dr Sebastian Wiśniewski definiuje nowy paradygmat w perspektywie celu: „doprowadzić człowieka do osobistego doświadczenia wiary i osobowego spotkania z Jezusem Chrystusem, który działa swoją łaską poprzez sakramenty Kościoła i daje życie wieczne” (s. 187).

Jedną moją wątpliwość podnosi brak jasnego nakreślenia założeń redakcji nowego podręcznika w obliczu współczesnych wyzwań, szczególnie związanych z tak zwanym czasem „popandemicznym”, czy „odpływem” wiernych z Kościoła w Polsce, szczególnie młodzieży z uwzględnieniem nowych jej tożsamości definiowanych jako kolejne pokolenia,

którym przypisujemy konkretne litery greckiego czy łacińskiego alfabetu. To jest moje spostrzeżenie. Być może Habilitant ma w planach przygotowanie w tym nurcie następnej publikacji, w której mógłby przeanalizować współczesne czynniki zmian i w ich świetle spróbować zdefiniować paradygmat misji ludowych i nakreślić nowy konspekt współczesnego przepowiadania.

3.3. Inne przejawy działalności naukowej i organizacyjnej

Zaakcentowane powyżej najistotniejsze, jak i charakterystyczne zarazem dla Habilitanta cechy jego naukowych dokonań, znalazły swoje potwierdzenie wygłoszonych przez o. dra Sebastiana Wiśniewskiego wykładach, czy referatach, które prezentował zarówno na konferencjach i sesjach. W jego dorobku znajdziemy jedenaście wygłoszonych referatów, był ponadto organizatorem lub współorganizatorem sześciu sympozjów. Imponująca jest także aktywność Habilitanta w instytucjach krajowych i zagranicznych. Chodzi o działalność dydaktyczną oraz dokonywane zagraniczne kwerendy biblioteczne w Kanadzie na uniwersytecie w Torono. O. dr Wiśniewski posiada znaczne doświadczenie jako nauczyciel akademicki jest bowiem czynnym wykładowcą przedmiotów związanych z teologią przepowiadania, czyli homiletyki, fonetyki pastoralnej, retoryki pastoralnej, emisji głosu, liturgiki w licznych seminariach duchownych włączonych w struktury uniwersyteckie (np. UAM, UKSW). Habilitant należy do towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Naukowego w Krakowie (od 2010 roku), Stowarzyszenia Homiletów Polskich (od 2013 roku). Od roku 2021 jest ponadto członkiem Zarządu i sekretarzem Stowarzyszenia Homiletów Polskich.

O dobrym przygotowaniu naukowym i dydaktycznym Habilitanta (merytorycznym, jak i metodologicznym) świadczy powyższy przeze mnie oceniany dorobek. Również należy dodać imponującą działalność kaznodziejską Habilitanta udokumentowaną licznymi publikacjami jego kazań, homilii i mów okolicznościowych.

4. Pytania pod adresem Habilitanta

Zagadnienia, które pragnąłbym poruszyć dotyczą kwestii nowej ewangelizacji. Wciąż stanowi ona jeden z ważniejszych i priorytetowych zadań i wyzwań w Kościele. Na ile zatem można włączyć do dzieła nowej ewangelizacji dokonania teologów zajmujących się kaznodziejstwem i samej teologii przepowiadania, szczególnie zaś tego, co jest owocem naukowej refleksji.

Często jest przywoływane stwierdzenie, że młodzież jest przyszłością Kościoła, ale daje się słyszeć nowe – młodzież jest teraźniejszością Kościoła. Jaką należałoby w tej perspektywie naszkicować „mapę drogową” paradygmatu przepowiadania, którego adresatem jest młody człowiek, w wielu wypadkach znajdujący się na peryferiach wiary, co stanowi wielkie dziś wyzwanie dla Kościoła w Polsce.

5. Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę rozprawę oryginalną habilitacyjną o. dra Sebastiana Wiśniewskiego OMI, podkreślić należy, iż została ona zredagowana w sposób dojrzały, poprawny metodycznie, a przy tym jest to dzieło napisane w sposób logiczny i komunikatywny. Recenzowana rozprawa jest dziełem pionierskim, poza nielicznymi opracowaniami, brak jest całościowego studium na ten temat. Habilitant przygotowanym studium w jakimś sensie wypełnia ową „lukę”. Można zatem stwierdzić, iż dokonania o. dra Sebastiana Wiśniewskiego dla nauki, ze szczególnym uwzględnieniem i zaakcentowaniem teologii przepowiadania są niezaprzeczalne. Autor podejmując w swoich badaniach treści odnoszące się do teologii przepowiadania w sposób naukowy i zarazem twórczy pogłębia i poszerza zakres tego czym w istocie zajmuje się cała teologia skupiona w nurcie przekazu wiary. Rozprawa habilitacyjna stanowi swego rodzaju syntezę umiejętności o. dra Wiśniewskiego. Ukazuje ukształtowanego teologa, który zdolny jest podjąć każdy trudny temat i fachowo opracować go opierając się na właściwym materiale źródłowym. Warto także raz jeszcze podkreślić znaczny dorobek naukowy Habilitanta udokumentowany w licznych artykułach, jak i jego dotychczasową szeroką działalność dydaktyczną, organizacyjną i kaznodziejską.

Wszystko to daje podstawę do wyrażenia przeze mnie jednoznacznej i pozytywnej opinii, że o. dr Sebastian Wiśniewski OMI osiągnął samodzielność naukową, stąd bez żadnych zastrzeżeń wnioskuję, iż można podjąć stosowne działania proceduralne związane z dalszymi etapami jego przewodu habilitacyjnego.

Ks. prof. UAM dr hab. Piotr Piasecki